

Sosyal Projeler Hasat Raporu

FINDIK TARIMINDA ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN ENGELLENMESİ

Kurumsal Rapor ve Politika Önerileri

i

ÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1	ÇALIŞMA SAATLERİ.....	9
2018 HASAT ANALİZ RAPORU	1	TARIM İŞÇİLERİNİN YEVMİYE SÜRECİ.....	9
BATI KARADENİZ BÖLGESİ	1	KORUYUCU EKİPMAN KULLANIMI VE EĞİTİME	
HASAT ŞEKLİ:.....	2	ERİŞİM:	10
İŞÇİ TÜRÜ:.....	2	İLK YARDIM ÇANTASINA ERİŞİM:	10
CİNSİYET DAĞILIMI:	2	BAHÇEDE HİJYEN ÜRÜNLERİNE ERİŞİM:	10
GENÇ İŞÇİ ORANI:.....	2	BAHÇEYE ULAŞIM:	10
ÇOCUK İŞÇİ ORANI:	2	MEVSİMLİK TARIM İŞİ SÖZLEŞMESİ	10
ÇALIŞMA SAATLERİ:.....	3	2018 HASAT DÖNEMİ SAHADA UYGULANAN SOSYAL	
TARIM İŞÇİLERİNİN YEVMİYE SÜRECİ	3	PROJELER.....	11
ŞİKAYET HATTI BİLGİSİ:	5	YAZ OKULLARI	11
SENDİKAL FAALİYETLER BİLGİSİ:	5	TOPLUM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI (TOG) SOSYAL BECERİ	
KORUYUCU EKİPMAN KULLANIMI VE EĞİTİME		VE SPOR ATÖLYELERİ	12
ERİŞİM:	5	ORDU ROTARACT ÇOCUK TİYATROSU	12
İLK YARDIM ÇANTASINA ERİŞİM:	5	KÜTÜPHANELER.....	12
BAHÇEDE HİJYEN ÜRÜNLERİNE ERİŞİM:	6	PROMOSYONLAR	12
OLAM' IN SUNDUĞU HİZMETLERE ERİŞİM:	6	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	13
BAHÇEYE ULAŞIM:	6	POLİTİKA ÖNERİLERİ	15
ACİL YARALANMALAR:	6	KAYNAKÇA	16
TEMİZ İÇME SUYUNA ERİŞİM:.....	7		
İŞÇİ EVLERİ:.....	7		
MEVSİMLİK TARIM İŞİ SÖZLEŞMESİ	7		
DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ	8		
HASAT ŞEKLİ:.....	8		
İŞÇİ TÜRÜ:.....	8		
GENÇ İŞÇİ ORANI.....	8		
ÇOCUK İŞÇİ ORANI:	8		

GİRİŞ

Kayıt dışı çalışan mevsimlik tarım işçileri hakkında net veriler elde edilememesinden dolayı mevsimlik tarım işçisi olarak çalışanların sayısı tam olarak bilinmemektedir (Akbiyık, 2011, s. 139). Türkiye’de 2016 yılı için genel kayıt dışı istihdam oranı %33,49 olarak belirlenirken tarım sektöründeki kayıt dışı istihdam oranı %82,09 olarak tespit edilmiştir (Sosyal Güvenlik Kurumu, 2017). Kırsal kesimde topraksız ya da yeterli toprağa sahip olmayan- bu kesim kırsal alandaki nüfusun yarısını oluşturmaktadır- kesim kayıt dışı olarak çalışmaktadır (Akbiyık, 2011, s. 139).

Tarım işçileri, yaşadıkları yere göre yapılan sınıflandırmayla gezici ve yerel mevsimlik tarım işçileri olarak iki kategoride değerlendirilmektedir. Gezici mevsimlik tarım işçileri tarımsal üretimin yapılacağı yere dışarıdan gelen işçiler olarak tanımlanmakta iken (Görücü & Akbiyık, 2010, s. 192), yerel (gündelikçi) mevsimlik tarım işçileri için ise literatürde tam bir tanım bulunmamaktadır. Bununla birlikte işin yapılacağı yere görece yakın yerlerde ikamet eden ve aldıkları yevmiye karşılığı günübirlik olarak tarlalara giden işçiler yerel (gündelikçi) mevsimlik tarım işçisi olarak adlandırılmaktadır (Beleli, 2013, s. 15). Mevsimlik tarım işçileri; yaşam ve barınma koşullarındaki uyumsuzlukla birlikte yetersiz ve dengesiz beslenme, aşırı sıcak ve soğuklardan kaynaklanan hastalıkların beraberinde yaşanan kazalardan kaynaklanan yaralanmalar ve tüm bunlarla birlikte hizmete erişememe nedeniyle meydana gelen ölümler, kötü şartlarda çalışmanın yanı sıra sosyal dışlanmaya da maruz kalan bir grup olarak ele alınmaktadır. Bu işçi

kesimi, son yıllarda yoğunlaşan çalışmalarda araştırmacılar, hükümetler ve bilim insanları tarafından çalışma hayatının görünmeyenleri ve duyulmayanları olarak nitelendirilmektedir (Hurst, 2007, s. 89-90).

Bitkisel üretim sürecinde yer alan mevsimlik gezici tarım işçilerinin ve onların ailelerinin yaşadığı temel sorunlar; güvenli ulaşım sorunları, işçilik yaptıkları yerde barınma, temiz su ve altyapı ihtiyaçları, çalıştıkları bahçe ve tarlalarda iş sağlığı ve güvenliği sorunları ve kamu hizmetlerine erişim şeklinde sıralanmaktadır.

Türkiye’nin önemli sosyal sorunlarından biri olan mevsimlik tarımda çocuk işçiliği ve işçilerin çalışma ve yaşam koşullarına yönelik sosyal projeler kamu kurumları, özel şirketler ve sivil toplum kuruluşları öncülüğünde yıllardır devam etmektedir. Bu rapor ile önümüzdeki dönemlerde devam edecek sosyal projelerin niteliğini artırmak amacıyla sahadaki aktörlerin yaşadıkları ve yaşayabilecekleri tüm sorunları araştırmak hedeflenmiştir.

2018 HASAT ANALİZ RAPORU

BATI KARADENİZ BÖLGESİ

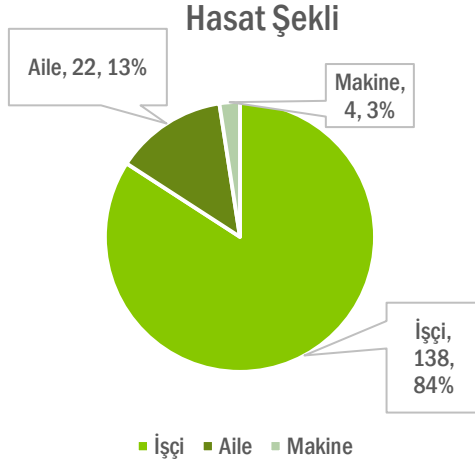
2018 hasat döneminde (26.07.2018-24.09.2018)

164 üreticiye iç denetim ve bahçe ziyaretleri yapılmıştır.

Hasat sonunda 1906 mevsimlik tarım işçisi, 135 yerel

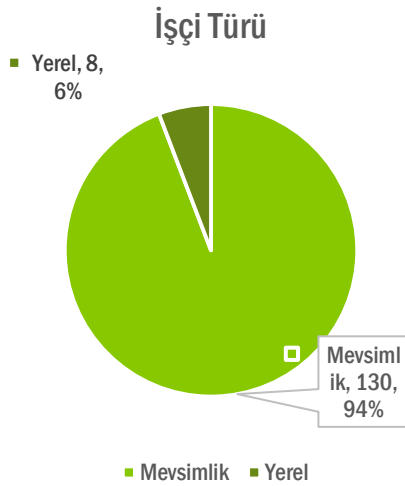
işçi hakkında bilgiler alınmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda başlıklar altında açıklanacaktır.

HASAT ŞEKLİ: 164 üreticinin hasat şekli işçi, aile ve

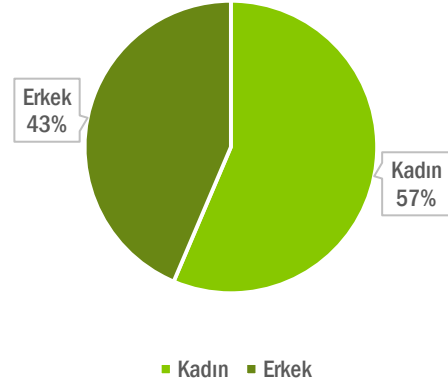
makine olarak gruplandırılmıştır. 130 üretici mevsimlik tarım işçisi, 8 üretici yerel işçi, 22 üretici aile ve 4 üretici makine ile hasat yapmıştır.

İŞÇİ TÜRÜ: Hasat şekli işçi olan 138 üreticiden 130'u mevsimlik tarım işçisi, 8'i ise yerel işçi çalıştırmıştır.

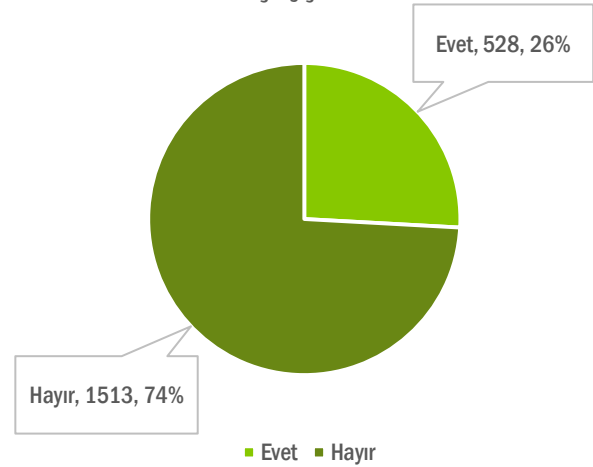
CİNSİYET DAĞILIMI: 1906 mevsimlik tarım işçisinin cinsiyet dağılımı grafikteki gibidir.

Cinsiyet Dağılımı

GENÇ İŞÇİ ORANI: 2041 işçi içerisinde 528 genç işçi görülmüştür.

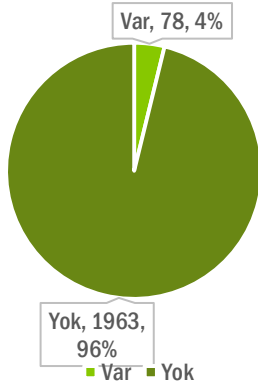
Genç İşçi Oranı

ÇOCUK İŞÇİ ORANI: Gözlemlenen 164 bahçenin 36'sında çocuk işçi tespit edilmiştir. 36 bahçede toplam 78 çocuk görülmüştür. Çocuk görülen bahçelerin tamamında düzeltici önleyici faaliyet raporu

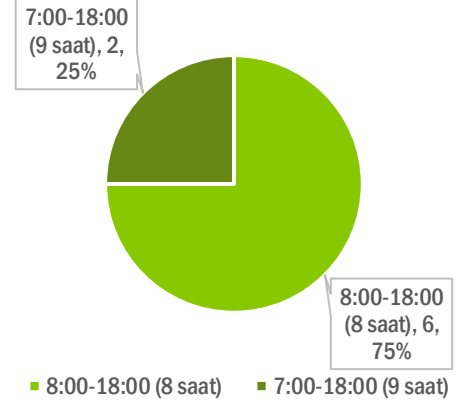
düzenlenmiş olup bahçe sahibi ve aile ile görüşmeler yapılmıştır.

Çocuk İşçi Oranı

Yerel İşçilerin Çalışma Saatleri:

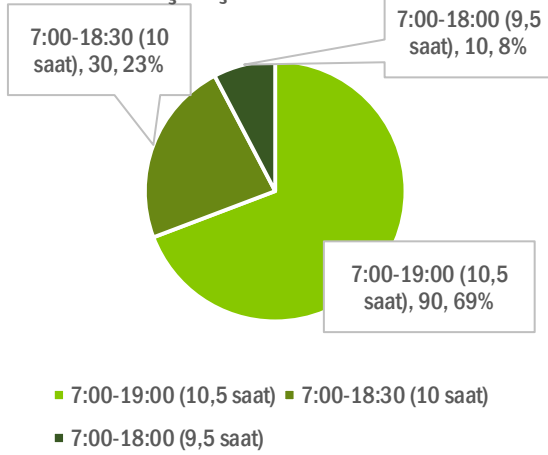
Yerel İşçilerin Çalışma Saatleri

ÇALIŞMA SAATLERİ: İşçilerin çalışma saatleri grafiklerdeki gibidir.

Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çalışma Saatleri:

Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çalışma Saatleri

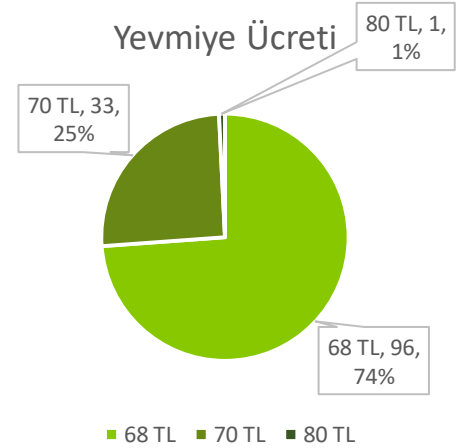
TARIM İŞÇİLERİNİN YEVMIYE SÜRECİ

Mevsimlik Tarım İşçilerine Ödenen

Yevmiye Miktarı:

Mevsimlik tarım işçisi çalıştıran 130 üreticiden 96'sı günlük 68 TL; 33'ü 70 TL; 1'i 80 TL ödemektedir. Yevmiye farklarının cinsiyet veya yaş ile bir alakası yoktur. Üretici farkındalığı ve üreticinin işçileri ile kurduğu bağ belirleyici olmuştur. 1906 işçinin hiçbirisi asgari ücretin altında yevmiye almamaktadır.

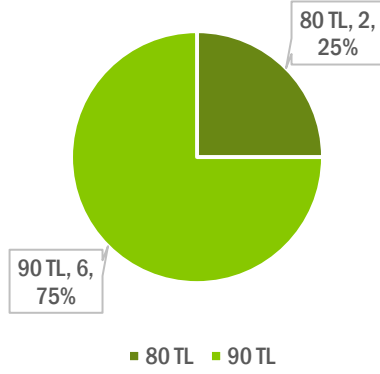
Yevmiye Ücreti

Yerel İşçilere Ödenen Yevmiye Miktarı:

Yerel işçi çalıştıran 8 üreticiden 6'sı 90 TL; 2'si 80 TL ödemektedir.

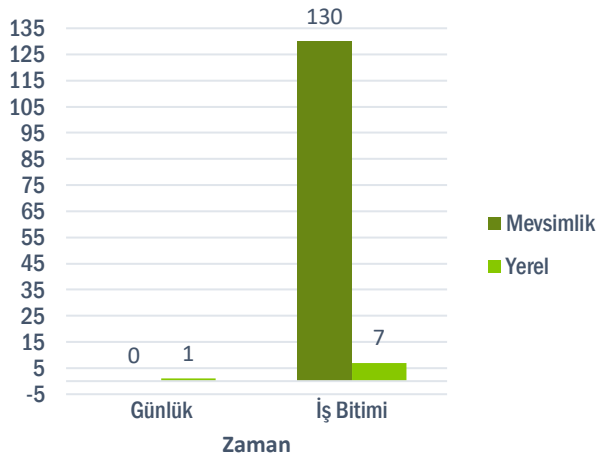
Yevmiye Ücreti

Yevmiye Alım Zamanı: İşçi çalıştıran 138 üreticiden 137'si yevmiyeleri iş bitiminde vermiştir. Bu başlık kendi içinde de ikiye ayrılmaktadır.

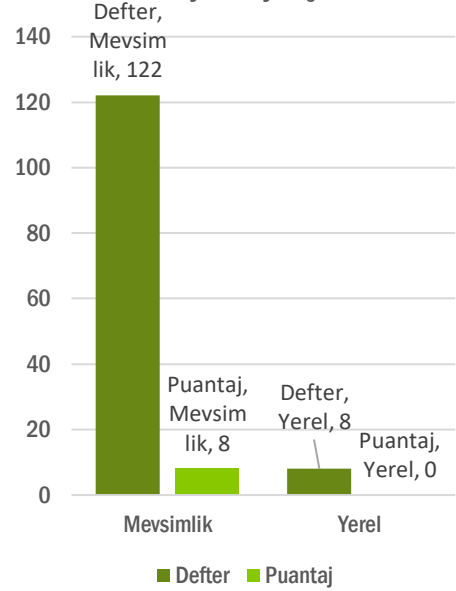
- ❖ 130 mevsimlik tarım işçisi grubunun (1906 kişinin) yevmiye alım zamanı,
- ❖ 8 yerel işçi grubunun (135 kişinin) yevmiye alım zamanı.

Yevmiye Alım Zamanı

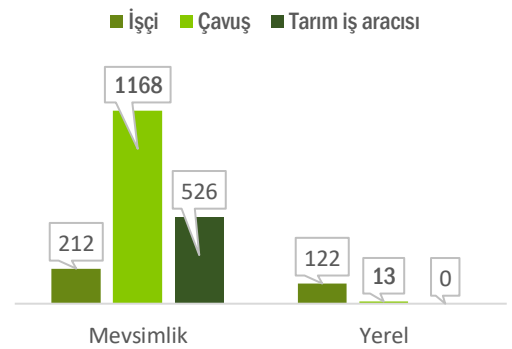
Yevmiye Kayıt Şekli: 130 mevsimlik tarım işçisi grubundan 122'si çalışma günlerinin kaydını deftere; 8'i ise puantaj cetveline not etmektedir. 8 yerel işçi grubunun ise tamamı deftere not etmektedir.

Yevmiye Kayıt Şekli

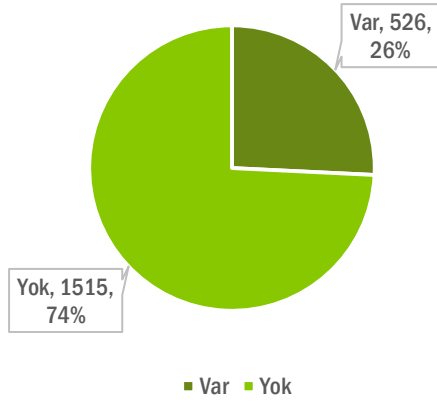
Yevmiye Alış Şekli: 164 üreticiden 130'u mevsimlik tarım işçisi çalıştırmaktadır. 1168 mevsimlik tarım işçisi yevmiyeyi çavuştan; 526 işçi tarım iş aracısından; 212 işçi ise elden teslim almıştır. Yerel işçilerin 13'ü yevmiyeyi çavuştan, 122'si elden teslim almaktadır.

Yevmiye Alış Şekli

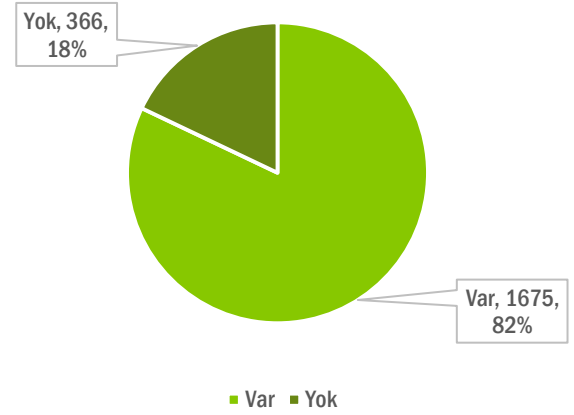

Yevmiye Kesintileri : 2041 işçi arasında 526'sının yevmiyesinden %7-10'luk kesinti olduğu görülmüştür.

Yevmiye Kesintisi

Sendikal Faaliyetler Bilgisi

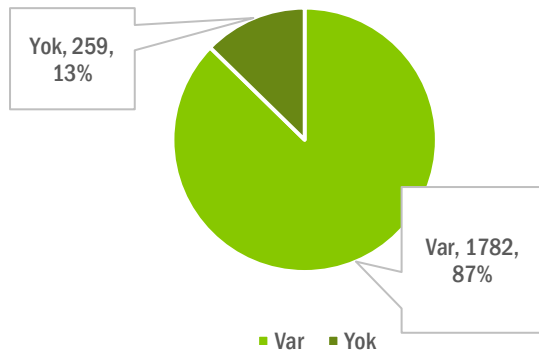

KORUYUCU EKİPMAN KULLANIMI VE EĞİTİMİ

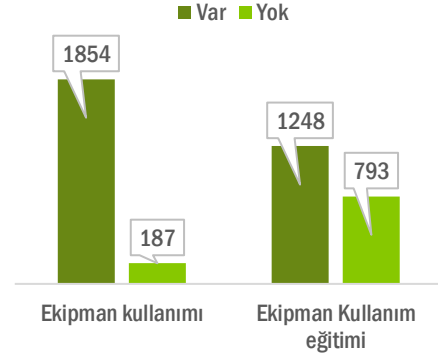
ERİŞİM: 2041 işçi içerisinde 187 işçi kişisel koruyucu ekipman kullanmamakta ve 793 işçi kullanım hakkında eğitim almamıştır.

ŞİKAYET HATTI BİLGİSİ: 2041 işçi içerisinde 259'unun şikayet hattı konusunda bilgisi yoktur.

Şikayet Hattı Bilgisi

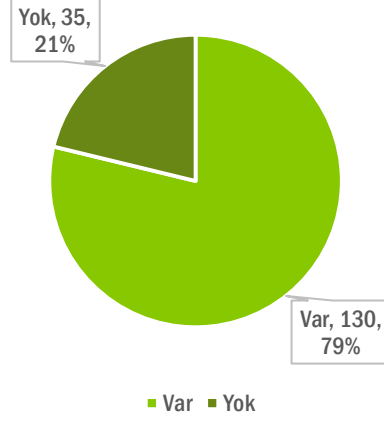
Koruyucu Ekipman & Eğitime Erişim

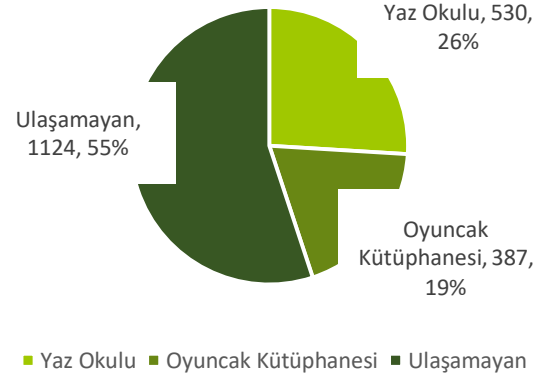
SENDİKAL FAALİYETLER BİLGİSİ: 2041 işçi içerisinde 366 işçinin sendikal faaliyetler hakkında bilgisi yoktur.

İLK YARDIM ÇANTASINA ERİŞİM: Ziyaret edilen 164 bahçeden 35'inde ilk yardım çantası bulunmamaktadır. (İlk yardım çantası bulunmayan bahçelerin tamamına iç denetim gerçekleştirildikten sonra teslim edilmiştir.)

İlk Yardım Çantasına Erişim

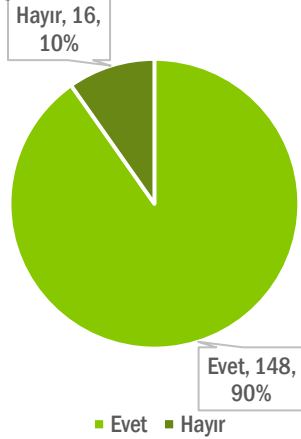
Olam'ın Sunduğu Hizmetlere Erişim

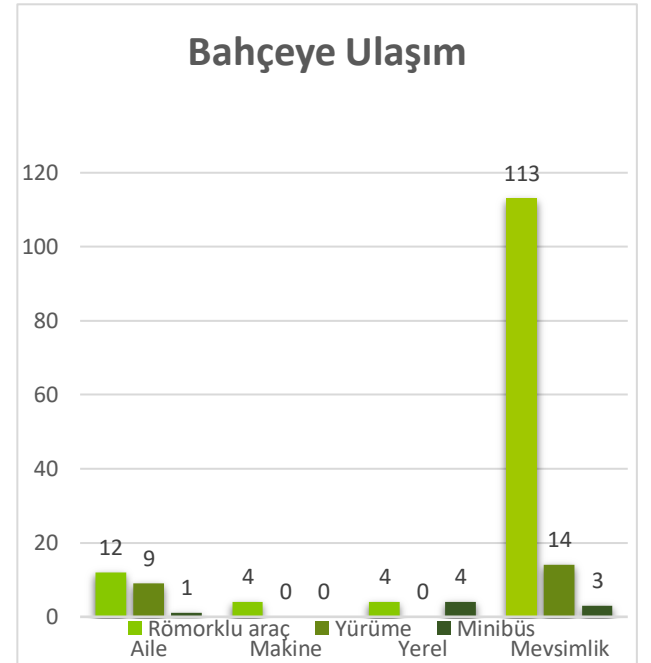
BAHÇEDE HİJYEN ÜRÜNLERİNE ERİŞİM: Ziyaret edilen 164 bahçeden 148'inde hijyenik ürün varken 16'sinde yoktur. (Hijyenik ürün bulunmayan bahçelerin tamamına iç denetim sonrasında teslim edilmiştir.)

BAHÇEYE ULAŞIM: Hasat döneminde ziyaret edilen 164 bahçenin 133'üne römorklu, 23'üne yürüme, 8'ine ise minibüs ile ulaşım sağlanmaktadır. Ulaşım araçlarının kullanımı "Aile, makine, mevsimlik işçi ve yerel işçi" durumuna göre değişiklik gösterebilmektedir.

Bahçede Hijyen Ürünleri Erişim

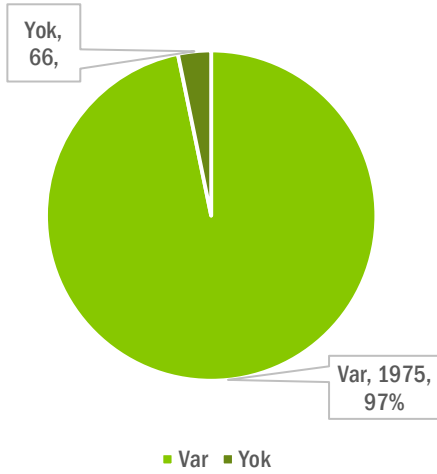
OLAM'IN SUNDUĞU HİZMETLERE ERİŞİM: İç denetim yapılan 164 üreticinin işçi grubunun buldukları lokasyonlara göre Olam'ın sunduğu sosyal imkanlar (Oyuncak Kütüphanesi, Yaz Okulu) analiz edilmiştir. Toplam 164 işçi grubu (2041 işçi) arasından 44 işçi grubu (684 işçi) Olam'ın sunduğu sosyal hizmetlere erişebilmektedir.

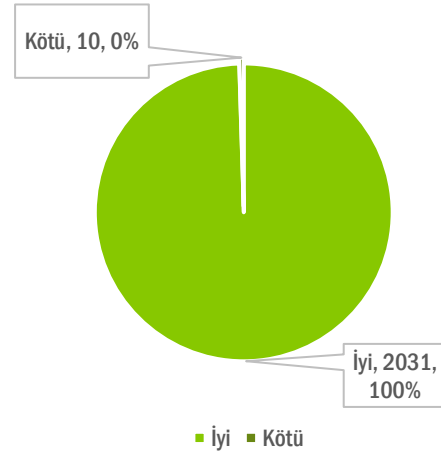
ACİL YARALANMALAR: 2041 işçi içerisinde 66 işçi acil yaralanma durumunda ne yapacağını bilmiyor.

Acil Yaralanma Durumu Bilgisi

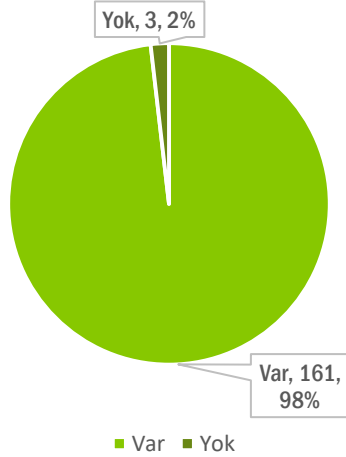

İşçi Evleri

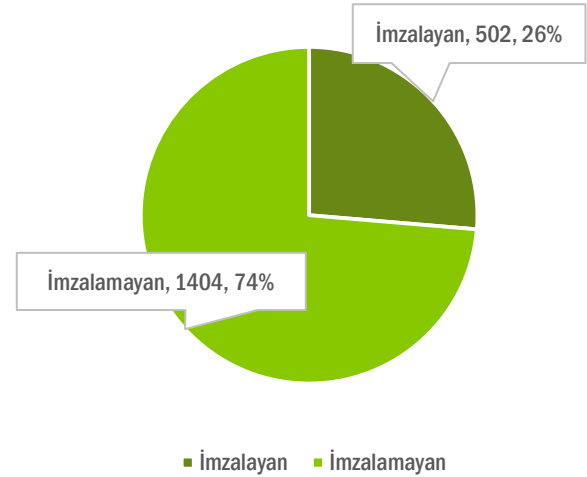
TEMİZ İÇME SUYUNA ERIŞİM: İç denetim yapılan 164 üreticiden 3'ünün bahçesinde temiz içme suyu bulunmamaktadır.

Temiz İçme Suyuna Erişim

MEVSİMLİK TARIM İŞİ SÖZLEŞMESİ: 2018 yılı fındık hasat döneminde Olam Progıda Sürdürülebilirlik Departmanı'nın öncülüğünde 49 Mevsimlik Tarım İşİ Sözleşmesi imzalanmış olup tamamı İş-Kur tarafından onaylanmıştır. Sözleşmelerde 502 farklı işçinin imzası yer almaktadır.

Mevsimlik Tarım İşİ Sözleşmesi İmzalama Oranı

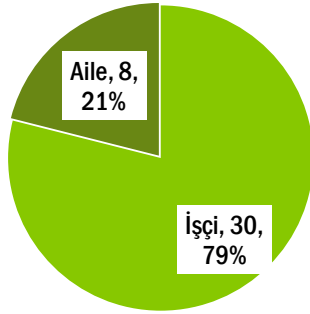
İŞÇİ EVLERİ: 2041 işçi içerisinde 10 işçinin konakladığı işçi evi asgari koşulların altındadır. (Elektrik, WC-Duş ve su durumu baz alınmıştır.)

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ

2018 hasat döneminde Doğu Karadeniz bölgesinde 38 üreticiye iç denetim ve bahçe ziyaretleri yapılmıştır. Hasat sonunda 174 mevsimlik tarım işçisi, 211 yerel işçi hakkında bilgiler alınmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda başlıklar altında açıklanacaktır.

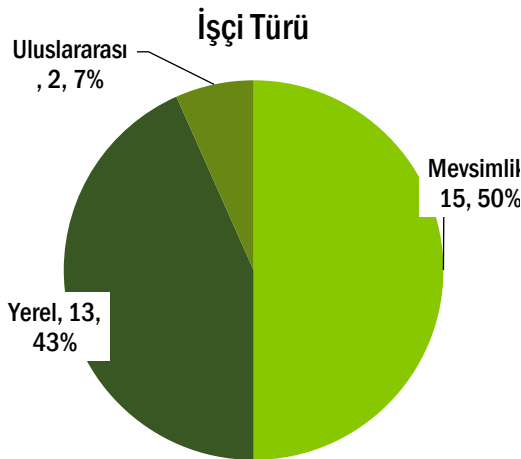
HASAT ŞEKLİ: 38 üreticinin hasat şekli işçi, aile ve makine olarak gruplandırılmıştır. 30 üretici işçi, 8 üretici aile ile hasat yapmıştır.

Hasat Şekli

■ İşçi ■ Aile

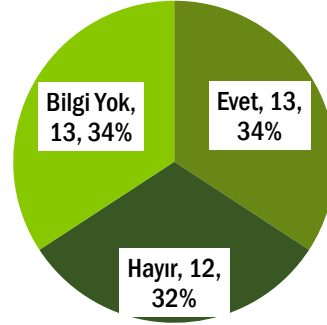
İŞÇİ TÜRÜ: Hasat şekli işçi olan 38 üreticiden 15'i mevsimlik tarım işçisi, 13'ü yerel işçi, 2'si göçmen işçi çalıştırmıştır.

■ Mevsimlik ■ Yerel ■ Uluslararası

GENÇ İŞÇİ ORANI: Ziyaret edilen 38 bahçede 13'ünde genç işçi görülmüş, 13 bahçeden ise bilgi alınamamıştır.

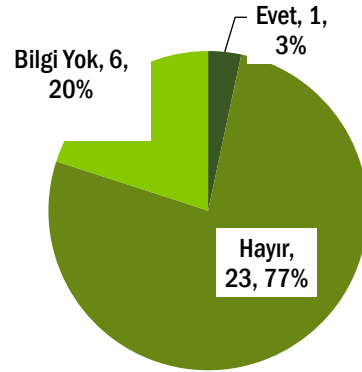
Genç İşçi Oranı

■ Evet ■ Hayır ■ Bilgi Yok

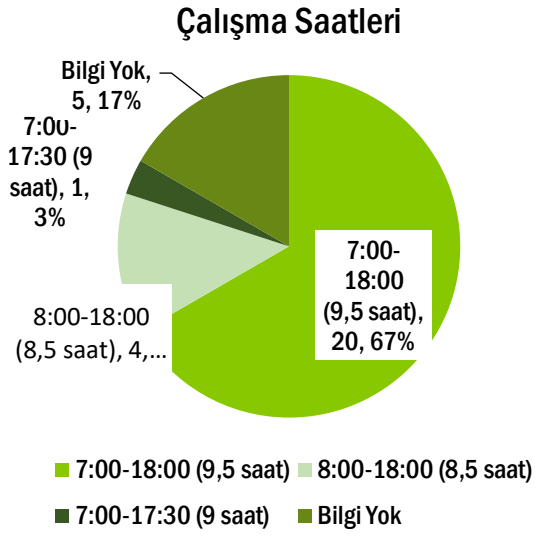
ÇOCUK İŞÇİ ORANI: Gözlemlenen 30 bahçenin 1'inde çocuk işçi tespit edilmiş 6 bahçeden bilgi alınamamıştır.

Çocuk İşçi Oranı

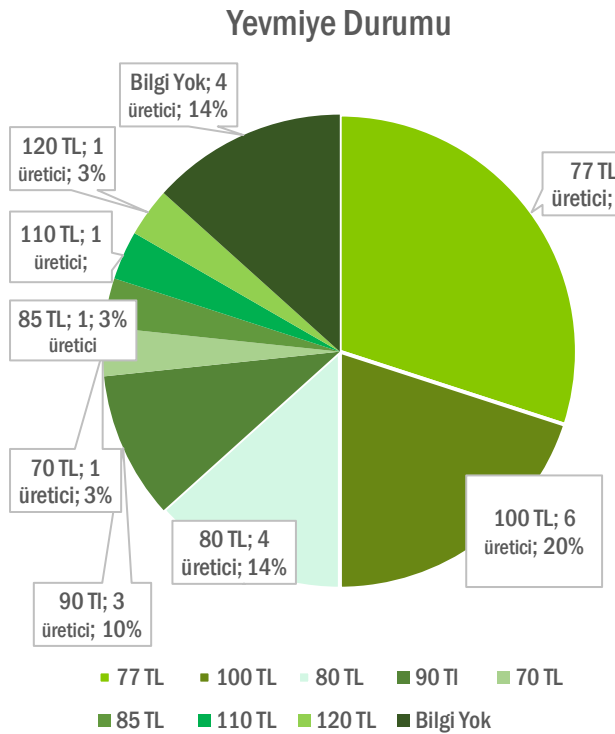
■ Evet ■ Hayır ■ Bilgi Yok

ÇALIŞMA SAATLERİ: İşçilerin çalışma saatleri grafikteki gibidir.

TARIM İŞÇİLERİNİN YEVMIYE SÜRECİ

Tarım İşçilerine ödenen Yevmiye Miktarı : İşçi çalıştıran 30 üreticiden 9'u günlük 77 TL; 6'sı 100; 4'ü 80 TL; 3'ü 90 TL; 1'i 70tl; 1'i 85 TL; 1'i 110 TL; 1'i 120'li TL ödemektedir. 4'ünün bilgisi alınamamıştır.

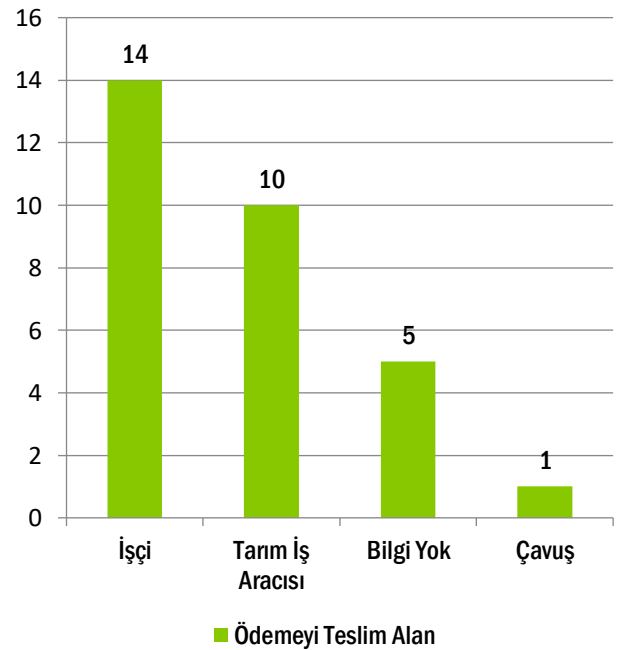
Yevmiye Alım Zamanı: İşçi çalıştıran 30 üreticiden 26'sı yevmiyeleri iş bitiminde vermiştir. 4 üreticiden bu konuda bilgi alınamamıştır.

Yevmiye Alım Zamanı

Yevmiye Alış Şekli: 38 üreticiden 30'u mevsimlik tarım işçisi çalıştırmaktadır. Üreticilerden 14'ü yevmiyeyi işçinin kendisine; 10'u tarım iş aracısına; 1'i ise çavuşa teslim etmektedir. 5 üreticiden bu konuda bilgi alınamamıştır.

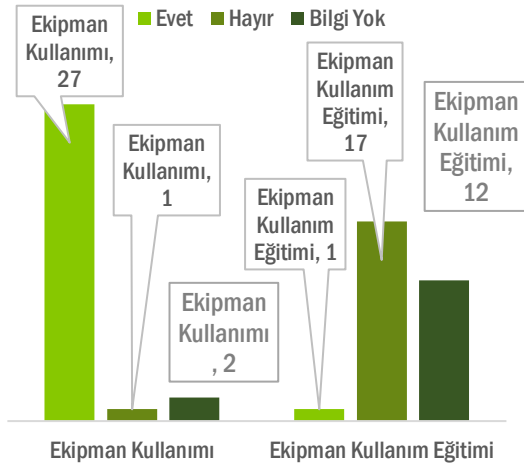
Yevmiye Alış Şekli

KORUYUCU EKİPMAN KULLANIMI VE EĞİTİME

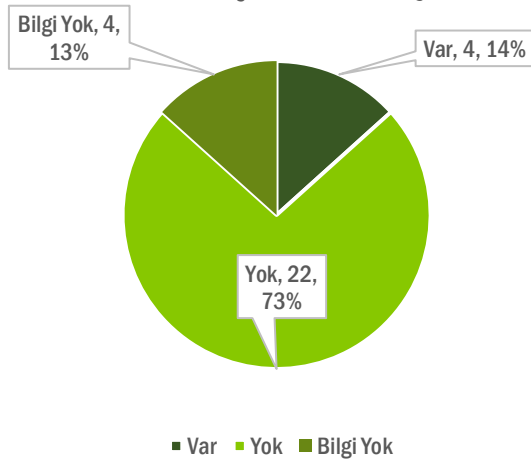
ERİŞİM: 30 mevsimlik tarım işçisi grubundan 27'si çalışma esnasında koruyucu ekipman kullanırken, 1'i kullanmamaktadır. 2'sinden ise konu hakkında bilgi alınamamıştır. 1'i koruyucu ekipman kullanımı hakkında eğitim alırken 17'si'ni bu eğitimi almamıştır. 12'sinden bu konuda bilgi alınamamıştır

Koruyucu Ekipman Kullanımı & Eğitime Erişim

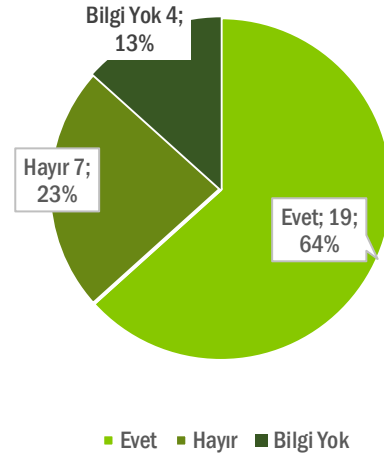
İLK YARDIM ÇANTASINA ERİŞİM: Ziyaret edilen 30 bahçeden 4'ünde ilk yardım çantası bulunurken 22'sinde bulunmamaktadır. 4'ünden ise bilgi alınamamıştır.

İlk Yardım Çantasına Erişim

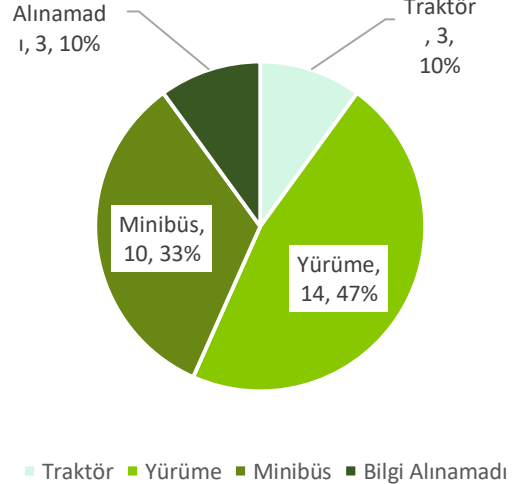
BAHÇEDE HİJYEN ÜRÜNLERİNE ERİŞİM: Ziyaret edilen 30 bahçeden 19'unda hijyenik ürün varken 7'sinde yoktur. 4'ünden bilgi alınamamıştır.

Bahçede Hijyen Ürünlerine Erişim

BAHÇEYE ULAŞIM: Hasat döneminde ziyaret edilen 30 bahçenin 3'ünde römorklu, 14'üne yürüme, 10'unda ise minibüs ile ulaşım sağlanmaktadır. 3 bahçede ise bilgi alınamamıştır.

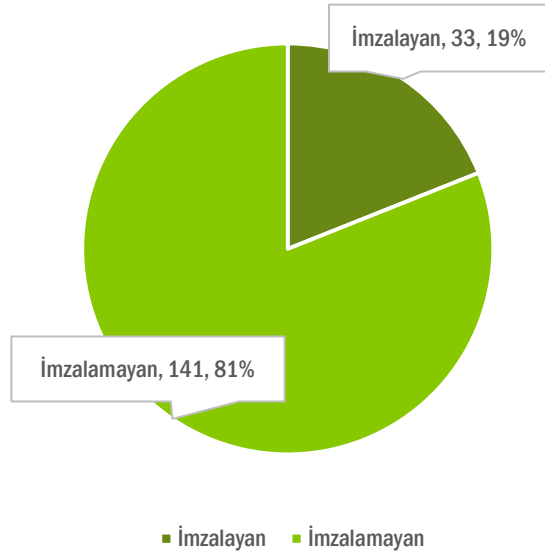
Bahçeye Ulaşım

MEVSİMLİK TARIM İŞİ SÖZLEŞMESİ: 2018 yılı fındık hasat döneminde Olam Progıda Sürdürülebilirlik

Departmanı'nın öncülüğünde 3 Mevsimlik Tarım İşi Sözleşmesi imzalanmış olup tamamı İş-Kur tarafından onaylanmıştır. Sözleşmelerde 33 farklı işçinin imzası yer almaktadır.

Mevsimlik Tarım İşi Sözleşmesi İmzalama Oranı

2018 HASAT DÖNEMİ SAHADA UYGULANAN SOSYAL PROJELER

YAZ OKULLARI

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde Batı Karadeniz Bölgesinde Sakarya ve Düzce illerinde mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının güvenli alanlarda bulunabilmeleri adına Sakarya'nın Kocaali İlçesinin Kirazlı Köyünde, Düzce'nin Akçakoca ilçesinin Esmahanım ve Akkaya Köylerinde olmak üzere toplamda 3 köyde yaz okulu açılmıştır. Bu okullardan yaklaşık 300 çocuk faydalanmıştır. Okullarda toplamda 18 öğretmen görev almıştır. Yaz okullarına gelen öğrenci sayıları ve dağılımları aşağıdaki gibidir:

Esmahanım Yaz Okulu: 91 çocuk (82 MGTİ, 9 Yerel)

Akkaya Yaz Okulu: 64 çocuk (38 MGTİ, 26 Yerel)

Kirazlı Yaz Okulu: 93 (70 MGTİ, 23 Yerel)

Yaz okullarının kapanış etkinliklerinde çocukların hazırladığı gösteriler sergilenmiştir. Bu gösterileri mevsimlik tarım işçisi aileler, üreticiler ve çocuklar hep birlikte izlemişlerdir. Kapanış etkinlikleri aracılığıyla; yaz okullarının, üreticiler ve işçiler arasındaki sosyal entegrasyonun gelişmesine de katkı gösterdiği görülmüştür.

Esmahanım Yaz Okulu Kapanış Etkinliği

Kirazlı Yaz Okulu Kapanış Etkinliği

Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) SOSYAL BECERİ VE SPOR ATÖLYELERİ

TOG&Olam Progıda Ulubey Etkinliği

Olam Progıda ve Toplum Gönüllüleri Vakfı iş birliği ile uygulanan sosyal beceri atölyeleri yaratıcı drama etkinlikleri, geri dönüşüm çalışmalarını ile çocukların el becerilerini arttırmak, kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Spor atölyeleri ise çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini güçlendirmek için sporu araç olarak kullanarak çocuklarda iletişim, ekip çalışması ve kendini ifade etme becerisi kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Düzenlenen atöyelere toplamda 114 çocuk katılım sağlamıştır.

ORDU ROTARACT ÇOCUK TİYATROSU

Olam Progıda ve Ordu Rotaract Kulübü iş birliği ile Ordu'da bulunan Saraycık Mevsimlik Tarım İşçisi Geçici Konaklama alanında çocuklara yönelik tiyatro etkinliği gerçekleştirilmiştir. Etkinliğe 100'e yakın çocuk katılmıştır. Çocuklara; palyaço, Bugs Bunny, Aşık ve Maşuk ayrıca Hacivat ile Karagöz gösterisi yapılmış ve etkinlik aralarında müzikli eğlenceler düzenlenmiştir.

Ordu Rotaract Kulübü&Olam Progıda Saraycık Mevsimlik Tarım İşçileri Geçici Konaklama Alanı Etkinliği

KÜTÜPHANELER

Ordu'nun Kabataş ve İkizce Bölgelerinde bulunan 2 köy okulunun kütüphaneleri Olam Progıda tarafından yenilenmiş, Z Kütüphaneye çevrilmiş ve kitap bağıışı yapılmıştır.

Kabataş Atatürk İlkokulu Z Kütüphane

PROMOSYONLAR

Hasat dönemi boyunca Yaklaşık 2.000 işçiye toplamda 10.000 adet promosyon dağıtılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevsimlik tarım işçileri arasında en dezavantajlı gruplardan birisi kadınlardır. Tarım işçilerinin cinsiyet dağılımına bakıldığında kadınların %57'lik bir orana sahip olduğu görülmektedir. Bu sebeple yapılan sosyal

projeler içerisinde kadına yönelik çalışmalar ciddi bir paya sahiptir. Bu projeye mevsimlik tarım işçisi kadınların yaşadığı sorunları rahatlıkla paylaşabilecekleri bir ortamın oluşturulması, mevsimlik tarım işi sözleşmesi, işçi hakları, iş sağlığı ve güvenliği gibi konularda farkındalık düzeylerini artırmak hedeflenmiştir. Bu kapsamda 2018 hasat döneminde işçi evi ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Öte yandan Mahalle Anneliği Projesi'ne paralel olarak yürütülen Oyuncak Kütüphanesi Projesi de çocukların psiko-sosyal gelişimlerine destek olmakla birlikte sorumluluk bilinci uyandırmaktadır.

İşçi Eğitimleri ve Ev Ziyaretleri

Oyuncak Kütüphanesi

Saha aktörlerinden kilit bir role sahip olan tarım iş araçları, işçilere ulaşma noktasında büyük katkı sağlamaktadır ancak gerek belgeli olmayışları gerekse işçilerin yevmiyelerinden kesinti yapmaları yeni sosyal sorunları doğurmaktadır. Bu sorunlar karşısında Pikolo Derneği ile iş birliği yapılarak 2018 Ocak ve şubat

aylarında 82 tarım iş aracısına eğitim verilmiştir. Eğitim alan 82 tarım iş aracısından 72'si belgelendirilmiştir. Yapılan bu çalışmanın büyük etki uyandırması ile birlikte proje sürdürülebilir niteliğe ulaşmaktadır.

Bu kapsamda 2018 hasat döneminde Olam Progıda'nın tedarik zincirine giren diğer tarım iş araçları tespit edilmiştir. Yeni tespit edilen 87 tarım iş aracısına kış döneminde eğitim verilecek ve belge almaları sağlanacaktır.

Yapılan araştırmalara göre Batı Karadeniz mevsimlik tarım işçisi çalıştıran 130 üreticinin 127'si genç işçi çalıştırmaktadır.

Diğer Bilgiler:

- ❖ İç denetim yapılan 194 üreticiden hepsinin bahçesinde temiz içme suyu bulunmaktadır.
- ❖ 2080 mevsimlik tarım işçisi içerisinde 10 işçinin konakladığı ev asgari koşullar altındadır. (Elektrik, WC-Duş ve su durumu baz alınmıştır.)
- ❖ Genç işçilerin tamamı yetişkinlerle aynı sürede çalışıp aynı ücreti almaktadır.
- ❖ Yapılan bahçe ziyaretlerinde etnik, cinsiyet ve bölgesel ayrımcılığa rastlanmamıştır.
- ❖ Yapılan ziyaretlerin tamamında üreticiler işçilere anadillerini kullanmalarına ve kendilerini kültürel olarak ifade etmelerine izin vermektedir.

- ❖ Yapılan bahçe ziyaretlerinin tamamında sabah, öğle ve ikindi olmak üzere 3 kez mola verildiği görülmüştür.
- ❖ İşçilerden hiçbiri istismar, kötü muamele veya ayrımcılığa uğramamıştır.
- ❖ Tüm çavuş ve tarım iş araçları işçilere eşit davranmaktadır.
- ❖ İşçilere ödenen yevmiyeler asgari ücretin brütü üzerinden hesaplandığı için sigorta primi dahildir. Bu nedenle işçisine sigorta yapan üretici bulunmamaktadır.
- ❖ Yapılan ziyaretler neticesinde çalışan işçiler arasında hamile ve emziren kadına rastlanmamıştır.
- ❖ Doğu Karadeniz Bölgesi'nde iç denetim yapılan 174 mevsimlik tarım işçisinin hiçbirinde yevmiye kesintisine rastlanmamıştır.

POLİTİKA ÖNERİLERİ

Yerel Yönetimler

- ❖ Mevsimlik tarım işçilerinin çalıştıkları bölgelerde yaşadıkları önemli sorunlardan birisi de temiz suya erişimdir. İşçilerin geldikleri köylerde yaz aylarında hem nüfusun hem de sıcaklığın artmasıyla birlikte sular kesilebilmektedir. Bu durumu önlemek amacıyla su sorunun yaşandığı köylerde alt yapı çalışmaları yapılmalıdır.

Sağlık Bakanlığı

- ❖ Sağlık Bakanlığı tarafından kurulmuş gezici sağlık birimlerince özellikle mevsimlik tarım işçilerinin yoğunlukta bulunduğu bölgelere yönelik sağlık tarama ve yönlendirme çalışmaları yapılması ve özellikle yapılan işin riskleri konusunda mevsimlik tarım işçilerinin bilgilendirilmesi gerekmektedir.

- ❖ Tüm mevsimlik tarım işçilerinin koruyucu ekipman ve ilk yardım malzemelerini kullanmaları konusunda bilinçlendirilmesi, koruyucu ekipmanların ve ilk yardım malzemelerinin tedarikinin sağlanması.
- ❖ Üretim alanlarında temiz içme suyu, tuvalet, gün sonu ulaşılabilir durumdaki duş, barınma alanı vb. insan sağlığını etkileyebilecek hassas konuların usulüne uygun bir şekilde ulaşılabilir ve insan haklarına uygun hale getirilmesi için üreticilere eğitim ve destek verilmelidir.
- ❖ Genç işçilerin çalışma koşullarını ve sağlıklarını olumsuz etkileyecek durumlar ile ilgili mevsimlik tarım işçilerine ve üreticilere yönelik eğitim verilmelidir.

AİLE ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

- ❖ Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca özellikle hasat zamanlarında topluma ayrımcılık şiddet vb. konularda eğitimler verilmesi ile şiddet veya istismar mağduru olan çocuk ve kadınların haklarının savunulması ve kamu spotları ile halkın bilinçlendirilmesi sağlanabilir.
- ❖ Tüm mevsimlik tarım işçilerine ve üreticilere mevsimlik tarım işi sözleşmesi ile ilgili bilgi verilmesi gerekmektedir.
- ❖ Çocuk işçiliği ile ilgili kanun ve kısıtlamalarla ilgili tüm topluma hassasiyet ile ilgili eğitimler verilmesi ve İçişleri Bakanlığı ile ortak yürütülecek bir denetleme birimi oluşturulması.
- ❖ Sendikal haklar ve çalışma saatleri konusunda tüm toplumun bilinçlendirilmesi ve denetim birimleri ile usulsüz çalışmaların önüne geçilmesiyle insan haklarına aykırı olan çalışma alanlarının önüne geçilmesi gerekmektedir.
- ❖ Göçmen işçiler ve çocukları için ayrıca oluşturulmuş tercüman birimleri ile hakları konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılması, sağlık konusunda yapılacak çalışmalar ile dezavantajlarının önüne geçilmesi.

- ❖ Çocuk işçiliğindeki temel sebep yoksulluktur. Aileler geçimlerini sağlamak için çocuklarını çalıştırmaktadır. Bu sebeple asgari ücret ailenin çocuk emeğine ihtiyaç duymayacağı şekilde belirlenmelidir.
- ❖ Çocuk işçiliği Endüstri Devriminden beri pek çok kişiyi etkileyen önemli bir sorundur. Mevsimlik tarımda da başlıca sorunlardan birisidir. Bu nedenle çocuk işçiliğinin önlenmesi için alandaki tüm aktörler ortak çalışmalıdır. Özellikle yerel yönetimlerin çalışmaları çocuk işçiliğini önleme konusunda önem taşımaktadır.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

- ❖ İçişleri Bakanlığınca polis ve jandarma ekipleriyle özellikle mevsimlik tarım işçiliği için bölgesel geçişlerin başladığı tarihlerde trafik denetiminin sıklaştırılması ile insan taşıyan araçların alabileceği kapasiteden fazla kişinin güvensiz şekilde taşınmasının önüne geçilebilir.
- ❖ Hasat zamanlarında yapılacak üretim alanı denetimleri ile çocuk işçiliğinin önüne geçilmesi, çalışma saatlerinin yasal sınırlar içerisinde tutulması ve yevmiyelerin belirlenen miktarın altında olmaması vb. insan haklarının korunması konularında hassas çalışmalar yürütülmesi.
- ❖ Çalışanların yaşam koşulları, yaşları, çalışma koşulları gibi konularda denetim yapılarak var olan yasaların işlevselliği artırılmalıdır.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

- ❖ Mevsimlik tarım işçisi ailelerin çocukları okul dönemi bitmeden hasada gitmektedir. Bu durum mevsimlik tarım işçisi ailelerin çocuklarının okul devamsızlıklarını artırmakta ve okulla olan etkileşimlerini olumsuz etkilemektedir. Sonuç olarak bu çocukların okul ile olan etkileşimi güçlendirilmeli ve tüm çocuklar için erişilebilir olması sağlanmalıdır.

- ❖ Mevsimlik tarım işçilerinin bulunduğu her bölgede yaz okulları açılmalıdır.

KAYNAKÇA

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/421593> (Erişim tarihi: 26.09.2018)

<http://www.mevsimliktarimiscileri.com/sayfadetay.aspx?id=11> (Erişim tarihi: 26.09.2018)